

1. ధర్మ పద్ధతి

1. ఉర్ధువారికెల్ల నొక్క కంచముబెట్టి
పొత్తు గుడిపి, కులము పొలయజేసి
తలను చేయపెట్టి తగసమృజిపురో
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

భాషం : మానవులంతా ఒక్కటే. దానికి మరొక పేరు వసుదైక కుటుంబం. కానీ పరస్పరం మానవులు జాతి మత భాషా ప్రాంత కుల భేదాలతో విడిపోయి పరస్పరం కలహించుకొంటున్నారు. ఇది మానవాళికి ల్రేయస్పరం కాదు. అందువల్ల ప్రపంచంలోనీ ప్రజలందరిని ఒకచోట చేర్చి, సహపంక్తి భోజనం ఏర్పాటు చేసి, పై భేదాలు మరచి ఐక్యమత్యంగా జీవించండి అని చాటింపు వేయాలి.

సీతి : మానవులంతా ఒక్కటే అని నిరూపించాలి.

అర్థాలు : ఉర్ధు = భూమి; పొత్తు = స్నేహం; కంచం = పాల్గొంచి, తట్టి; పొలయజేసి = తొలగించి

వ్యాఖ్యానం : ఈనాడు ప్రపంచమొక చిన్న గ్రామంగా మారిపోయింది. దేశాల సరిహద్దులు చెరిగిపోతున్నాయి. వసుదైక కుటుంబమన్న సూక్తి నిజమౌతున్నది. జాతిమత కులాలను నిరూపించి, ప్రపంచ ప్రజలకంతా ఒక కంచం పెట్టి, సహపంక్తి భోజనం ఏర్పాటు చేసి, పొత్తు కలపమని వేమనకవి విశ్వమానవ సౌహద్రాన్ని ఉద్ఘోధిస్తున్నాడు.

Meaning: All humanity is one. It has been known as ‘vasudhaika kutumbam’, which means that all human beings on earth belong to one great family. Men often divide themselves on grounds of race, religion, language or caste and quarrel among themselves. This bodes no good to the human race. Hence the poet suggests that entire mankind should gather at one place, eat and make merry together. They have to spread the message that all should remain united and live together happily.

Bodes = foretell

Moral: All mankind should live in brotherhood. All men should live together as one.

2. కోపమును ఘనత కొంచెమైపోతును
కోపమును మనసు కుందుజెందు
కోపమడచెనేని కోరికలీదేరు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

భావం : కోపం వల్ల, ఒక ఘృత్తి యొక్క ఘనత తగ్గిపోతుంది. అతని మనస్సు శాంతిని కోల్పేతుంది. కోపం అణచుకొన్న వాడే తన కోర్కెలను సఫలీకృతం చేసుకోగలదు. అందువల్ల కోపాన్ని మీ హాధ్యలో పెట్టుకోంది.

నీతి : కోపం నిష్టు లాంటిది. అది నిలువునా దహించివేస్తుంది. కోపాన్ని జయిస్తే కోర్కెలు నెరవేరుతాయి.

అర్థాలు : ఘనత = గౌహృతనం; కుందు = దిగులు

వ్యాఖ్యానం : కోపం అంటువ్యాధిలాంటిది. అది నీవు ప్రదర్శిస్తే యొదుటేహారికి అంటుకొంటుంది. ఇద్దరి మధ్య ఘనత ఏర్పడుతుంది. కోపం వల్ల మనిషి ఘనత తగ్గిపోతుంది. మనస్సు శాంతిని కోల్పేతుంది. కోపాన్ని అణచుకొన్నప్పుడే కోర్కెలను నెరవేరుతాయి. ఇది గ్రహించి, ప్రతిపాదు కోపాన్ని అదుపులో పెట్టుకోవాలి.

Meaning: Anger makes man less worthy. Anger causes a person to lose his peace of mind. When one learns to keep his temper under control, he can certainly succeed in his aspirations. Hence temper should always be kept under firm control.

Aspiration = Desire, goal

Moral: Anger is like a flame, which can cause total destruction. If one can win over anger he is on the road to sure success.

3. చంపదగినయట్టి శత్రువు తన చేత
జైవైనేని కీడు సేయరాదు
పొసగ మేలు చేసి పొమ్మనుబే చావు
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

భావం : చంపదగిన బద్ధశత్రువైనా, నీ చేతికి చిక్కిత్తే, అతనికి కీడు చేయకూడదు. పైగా, అతనికి మేలు చేసి పంచించడం మంచిది. అందువల్ల అతనిలోని శత్రువు చచ్చిపోతాడు. అతడు నీకు స్నేహితుడోతాడు. అందువల్ల నీకు మనశ్శాంతి లభిస్తుంది. మనిషిని కాదు, మనిషిలోని శత్రువును చంపు.

నీతి : శత్రుత్వాన్ని మంచితనంతోనే జయించాలి.

అర్థాలు : పొసగ = తగినట్లు

వ్యాఖ్యానం : ప్రపంచంలో సుఖశాంతులు లేకుండా పోవడానికి కారణం ప్రజల మధ్య విరోధాలు. ఆ విరోధాలు కొట్టాటలకు, హత్యలకు ధారితీస్తాయి. హత్యలతో పగ పెరుగుతుంది. పగకు ప్రతీకారం మొదలవుతుంది. దీనికి అంత వుండదు. కాబట్టి పగను జయించాలంటే విరోధిని క్షమించి, అతనికి మేలు చేయాలి. అప్పుడు అతనిలో పగ వల్లారి పశ్చాత్తాపం ఏర్పడుతుంది. దీనివల్ల సమాజంలో శాంతి ఏర్పడుతుంది.

Meaning: If a bitter enemy is captured, do not harm or take revenge on him. It is sensible to help him and set him free. It will result in the enmity within him to fade away.

He can become a grateful well wisher and friend. That is bound to fill the heart with peace. Do not kill a man, kill the enmity in his heart.

Moral: Enmity has to be won over with charity and generosity. Forgiveness and generosity are certain to win an enemy over.

4. చాకి, కోక లుతికి చీకాకు పదజేసి
మైల తీసి లెస్సు మడిచినట్లు
బాటి చెప్పువాడు గ్రుద్దుతేనేమయా
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

భావం : చాకలి గుడ్డను బండకేసి బాది, మురికి వదలగొట్టి, పుత్రంగా మడతలు పెట్టి మనకందిస్తాడు. అ విధంగానే విద్యాబుద్ధులు నేర్చే విషయంలో గురువు, శిష్యుట్టి శిక్షించినా తప్పులేదు. శిక్షించడం విద్యార్థిని బాగుచేయడానికి కాబట్టి, శిష్యుడు దానిని అర్థం చేసుకోవాలి.

సీఱి : శిక్షణలో శిక్ష కూడా ఒక పద్ధతి.

అర్థాలు : చాకి = చాకలి; కోకలు = గుడ్డలు; మైల = మురికి

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ విద్యార్థుల శిక్షణను గూర్చి చెప్పుబడింది. గురుశిష్యుల సంబంధం భక్తి వాత్సల్యాలతో కూడినది. వాత్సల్యంలో గురువు బోధించే విషయాలను శిష్యుడు భక్తితో విని, నేర్చుకొని పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడు కావాలి. శిష్యుడు అప్రదృగా ప్రవర్తిస్తే, అతడ్చీ గురువు శిక్షించవలసి వుంటాంది. ఆ శిక్ష శిష్యుని మేలు కారకే కాబట్టి అందులో తప్పులేదు. ఉదాహరణకు చాకలి మురికిని వదిలించే యత్నంలో బట్టలను బండకేసి బాదుతాడు. అది తప్పుకాదు కదా!

Meaning: The washer-man washes clothes on the washing stone, beats them hard, cleans them and neatly folds them before handing them over to us. Similarly a true student should realize, that when his teacher is sometimes forced to be harsh to him, he is guiding him on the right path. A teacher's punishment is meant only as a measure to discipline and steer him to a better life.

Steer = guide

Moral: Firm discipline is a part of education.

5. చేతులకు దొడవు దానము
 భూతలనాథులకు దొడవు బొంకమి ధరలో
 నీతియే తొడవెన్నారికి
 నాతికి మానంబు తొడవు సయముగ సుమతీ.

భావం : చేతులకు అందం స్వద్రు కంకణాలు ధరిస్తే రాదు, దానం చేస్తే వస్తుంది. రాజులకు సత్యవాక్యరిపాలన భూషణమౌతుంది. ప్రతివారికి నీతిగా బ్రతకడమే భూషణం. స్త్రీకి తన మానాన్ని కాపాడుకొనడం భూషణం. ఇట్లీ సద్గుణాలనే భూషణాలు ధరించిన వారికి స్వద్రు భూషణాలు అవసరం లేదు.

నీతి : అంతరంగ సొందర్యమే అసలైన సొందర్యం.

అర్థాలు : తొడవు = సామ్య, నగ; బొంకమి = అబద్ధమాదకుండుట; భూతలనాథుడు = రాజు; నాతి = స్త్రీ.

వ్యాఖ్యానం : శరీర సొందర్యం కంబే మనస్సు యొక్క సొందర్యం గొప్పది. దానం చేయటం చేతులకు సొందర్యం. సత్యం పలకటం రాజులకు సొందర్యం. నీతిగా బ్రతకడం ప్రతి మానవునికి సొందర్యం. మాన సంరక్షణ స్త్రీలకు సొందర్యం. ఈ సద్గుణాలు కలవారికి స్వద్రు భూషణాలు అవసరం లేదు.

Meaning: Rich, golden bracelets do not add beauty to hands. Charity does. Truth and justice add glory to a king. An ethical and a moral life enhance one's life and make it better. Chastity and honour are precious to a woman. Virtues are far more beautiful ornaments than ornaments of gold.

Enhance = increase

Chastity = Purity

Moral: Inner beauty is true beauty.

6. తన కోపమే తన శత్రువు
 తన శాంతమే తనకు రక్ష, దయ చుట్టుంబో
 తన సంతోషమే స్వరము
 తన దుఃఖము నరకమంచ్రు, తథ్యము సుమతీ.

భావం : కోపం లేని వానికి శత్రువులుండరు. అతని శాంతమే అతణ్ణి రక్షిస్తుంది. అతడు ఇతరులపై చూపించే దయ ఆప్త బంధువుగా తోడుంటుంది. అతడు సంతోషంగా వుంటే, అదే స్వర్గం. అతడు దుఃఖంలో మునిగితే అదే నరకం.

నీతి : స్వర్గనరకాలు, నీ మనస్సులోనే వున్నాయి.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ అరిషద్వర్గాన్ని గూర్చి చెప్పటిదీంది. మనస్సులో కామం, క్రోధం, మోహం, లోభం, మదం, మాతృర్యం అనే అరుగురు శత్రువులు వున్నారు. ఆ శత్రువులను జయించినవారికి బయట శత్రువుల

వల్ల భయం వుండదు. కోపం లేని వానికి శత్రుభయం లేదు. శాంత స్థాపనికి వేరే రక్తణతో పని లేదు. వృదయంలో దయ గలవానికి వేరే బంధువులు అవసరం లేదు. స్వర్గ నరకాలస్మృతి మానవుని మనస్సులోనే వుంటాయి. మానవుడు సంతోషంగా వుండడమే స్వర్గం. దుఃఖంలో మునిగిపోవడమే నరకం.

Meaning: Anger has always proved to be one's own enemy. A man of pleasant temperament has no enemies. His calm demeanour protects him. His tolerance and kindness to others remain as his best well-wishers. When he is happy, it is his heaven and his hell when he is sad.

Demeanour = manner of conducting one self

Moral: Joy of heaven, or pain of hell, is all a matter of the state of mind.

7. సదువకుమీ తెరు వౌక్కట
గుడువకుమీ శత్రునింట గూరిమి తోడన్
ముదువకుమీ పరథనముల
సదువకుమీ యొరులమనసు నొప్పుగ సుమతీ.

భాషం : ఒంటరిగా ప్రయాణం చేయడం, విరోధి యింట్లో మెచ్చుకొంటూ భోజనం చేయడం, పరుల ధనాన్ని అపహరించడం, ఒరుల మనస్సును నొప్పించేటల్లు మాటల్లడడం మంచి పద్ధతులు కావు.

నీతి : ఒరుల మనస్సును నొప్పించకుండా ఉండడమే నిజమైన సంస్కరం.

అర్థాలు : తెరువు = దారి; కూరిమి = ప్రీతి; ముదవకు = దొంగిలించకు

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ మానవుని ప్రవర్తన నియమావళిని గూర్చి చెప్పబడింది. సహచరులు లేకుండ ఒంటరిగా ప్రయాణం చేయడం క్షేమకరం కాదు. శత్రువైన వాని యింట్లో భోజనం చేయడం మంచిది కాదు. పరుల సామ్యును ఆశించకూడదు. ఇతరుల మనస్సును నొప్పించే మాటలు మాటలడకూడదు. ఈ నియమాలను పాటించిన మనిషి యొక్క తీవితం హాయిగా సదుస్తుంది.

Meaning: Never travel alone. Do not accept food in an enemy's house, showering praise and compliments. Do not covet another's wealth. Never hurt the feelings of others with harsh words.

Covet = long to possess

Moral : A truly cultured man never hurts the feelings of others.

8. సారపు ధర్మమునే విమలసత్యము బాపము చేత బొంకుచే
బారము బొందలేక చెడబారిసదైన యవస్థ, దక్కులె
వ్యార లుపేక్కనేసిరది వారలచేటగు గాని ధర్మాని
స్తురకమయ్య సత్య శుభదాయకమయ్యను దైవ ముండెదునే.

- ఆంధ్ర మహాభారతం

భావం : పాపాలు చేయడం వల్ల ధర్మానికి, అబ్దాలాడటం వల్ల సత్యానికి హాని కల్గుతుందో, అది చూస్తూ ఉపేక్క చేసే సమర్థులు తమకు తామే చేటు తెచ్చుకుంటారు. దైవం ధర్మాన్ని, సత్యాన్ని కాపాడి శుభాలను కల్గిస్తుంది.

నీతి : ధర్మాన్ని, సత్యాన్ని రక్షిస్తే అవి మనల్ని రక్షిస్తాయి.

అర్థాలు : సారపు ధర్మము = క్రేష్టమైన ధర్మం; విమలసత్యము = నిర్వలమైన సత్యం; ధర్మ నిస్తురకమయ్య = ధర్మాన్ని ఉధరించేదిగాను; సత్యశుభదాయకమయ్య = సత్యానికి మేలు కలిగించేది గాను.

Meaning : When wrongs are done, all that is right and good is harmed. Truth is always harmed by all that is false. If there is no protest made when wrongs are committed, they certainly destroy all the people who have remained silent. God protects all that is right and true, to give prosperity and happiness to all.

Moral: If truth and justice are protected, they will in turn protect all.

9. ఒరు లేయవి యొనరించిన
వరవరీ యప్రియము దనమనంబునకగు దా
నౌరులకు నవి సేయకునికి
పరాయణము పరమధర్మపథముల కెల్లనే.

- ఆంధ్ర మహాభారతం

భావం : ఇతరులు ఏం చేస్తే తమకు బాధ కలుగుతుందో, అది యితరులకు చేయకుండా వుండడమే పరమాత్మమైన ధర్మం. అన్ని ధర్మ శాస్త్రాల సారాంశమిదే.

నీతి : అన్ని జీవులు నీ వంటివే, అనుకొని ప్రవర్తించు.

అర్థాలు : ఒరులు = ఇతరులు; పరాయణము = క్రేష్టం

వ్యాఖ్యానం : ధర్మమంటే యేమిటో ఇక్కడ చెప్పబడింది. ఇతరులు ఏమి చేస్తే తన కిష్టం వుండదో, అది యితరులకు తాను చేయకుండా వుండడమే పరమధర్మం. ఇది అన్ని మతాలు ఏకకంరంతో ధర్మానికి చెప్పిన నిర్వచనం. దీనిని పాటించినట్లయితే లోకంలో స్థిరశాంతి యేర్పడుతుంది.

Meaning: If an action causes pain and suffering to one, he should take care that he does not cause the same pain and suffering to others. This remains the essence of all that is taught, by all holy faiths, all over the world.

Moral: Pain and suffering are the same to all. Before one hurts another, this should be remembered by everyone.

11. ధర్మ పర్వన లేని విద్యార్థునమ్ము
 మానవత్వము లేని విజ్ఞాన గరిమ
 శ్రమము లేకుండ వచ్చెడు సంపదయును
 నీతి పాటింపనట్టి వాటిజ్య వృత్తి
 స్వార్థ ఫూరితపైనట్టి సంఘనేవ
 అంతరాత్మ మెచ్చని వినోదానుభవము
 న్యాయ రహితమయిన రాజకీయ పదవి
 భూతలమ్మున సాంఖ్మిక పాతకములు.

- మహాత్మగాంధీ సూక్తి

ఖావం : ధర్మ పర్వన లేకుండా విద్యనభ్యసించడం, మానవత్వం లేకుండ శాస్త్ర విజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించడం, శ్రమపదకుండా ఉపాయంలో ధనాన్ని ఆర్థించడం, నీతి పాటించకుండ వ్యాపారం చేయడం, స్వార్థంలో సంఘనేవ చేయడం, అంతరాత్మ వద్దంటున్నా యితరులను హింసించి అనందం ఓందడం, న్యాయం లేకుండ రాజకీయాలు నడపడం - అనే ఈ యొదు సాంఖ్మిక పాతకాలు. ఈ పాతకాలను ఎవ్వరూ చేయకూడదు.

నీతి : మన లోపాలు సమాజానికి శాపాలు కాకూడడు కనుక ప్రతివారు తమ లోపాలను లోలగించుకోవాలి.

1. విద్యార్థి విద్యుతో పాటు సత్యవర్తన అలవర్యుకోవాలి. సంఘంలో మంచి పొరుడుగా ఎదగాలి. సత్యవర్తన లేని విద్యాభ్యసం సాంఖ్మిక పాతకం.

2. విజ్ఞానాన్ని లోక కళ్యాణానికి ఉపయోగించాలి. విద్యాంసానికి కాదు. అటు రహస్యాలను మానవుడు తెలుసుకొన్నాడు. దానితో ఆటంబాంబులు తయారుచేసి విద్యాంసాన్ని సృష్టిస్తున్నాడు. ఇది సాంఖ్మిక పాతకం.

3. ప్రతి వ్యక్తి శ్రమపది, ధర్మబద్ధంగా ధనాన్ని అర్థించాలి. తాను శ్రమపదకుండా ఇతరుల శ్రమను దోచుకొని వారిని నష్టాల పాలు చేసి అన్యాయంగా డబ్బు సంపాదించడం సాంఖ్మిక పాతకం.

4. వాటిజ్యం దేశం యొక్క ఆర్థిక సంపదను పెంపాందించడానికి అవసరం. అందులో నీతిని పాటించాలి. ధరలలో తూకాలలో మోసం చేసి వ్యాపారం సాగించడం సాంఖ్మిక పాతకం.

5. సంఘంలోని నిరుపేదలకు, అనాథలకు సేవ చేయాలి. అది నిస్మార్థంగా వుండాలి. సేవ ముసుగులో సాంత లాభాలను ఓందడం సాంఖ్యిక పాతకం.
6. వినోదం మానవ జీవితానికి అవసరం. కానీ అది యితరులకు బాధ కలిగించకూడదు. అంతఃకరణం దానిని అంగీకరించాలి. అలా కాకుండా ఇతరులను బాధించి వినోదాన్ని అనుభవించడం సాంఖ్యిక పాతకం.
7. ధర్మం, న్యాయంతో కూడిన పాలన ప్రజలకు అందించడం ప్రభుత్వం బాధ్యత. అట్టి పాలనను అందించే రాజకీయ నాయకులు సచ్చీలురై వుండాలి. సచ్చీలంలేని రాజకీయ పదవి సాంఖ్యిక పాతకం. ఏ పారుదు గాని యట్టి పాతకాలకు ఒడిగట్టుకూడదు.

Meaning: Acquiring education without right conduct, pursuing science without human values, earning easy money without working hard for it, earning from business without ethics, engaging in social work for selfish reasons, seeking pleasure against the dictates of conscience, participating in public life and politics without morality and justice, all remain as the seven unpardonable sins against society.

Moral : All efforts should be made to wipe out the faults within one self, before undertaking work to serve society.

12. అలిగిన సలుగుక యొగ్గులు
పలికిన మరి విననియుట్లు ప్రతిష్ఠానంబుల్
వలుకక బస్నమువడి యొద
దలపక యున్న తడ చూచె ధర్మజ్ఞుడిలన్.

- ఆంధ్ర మహాభారతం

భావం : ఒకరు తన మీద అలిగినా, తాను అలుగకుండా వుండాలి. తనను నిందించినప్పుడు ఆ నిందావాక్యాలను వినీవిననట్టుండాలి. తాను అవమానింపబడ్డా, కలత చెందకూడదు. అట్టి వానినే ధర్మజ్ఞుడని పెద్దలంటారు.

నీతి : ధర్మం తెలిసినవాడు సమసం కలిగి వుండాలి.

ఆర్థాతు : అలుక = కోపం; ఎగ్గులు = దూషణలు, తిట్టు; బస్నము = అవమానం; తలకక = భయపడక

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ ధర్మజ్ఞుణ్ణి గూర్చి చెప్పబడింది. ఒకరు కోపగ్నిస్తే తిరిగి కోపగించనివాడు, ఒకరు దూషిస్తే, అ దూషణవాక్యులు వినీవిననట్టుండి తిరిగి దూషించనివాడు. తాను భంగపాటు చెందినా, ఏ మాత్రం బాధపడనివాడు ధర్మజ్ఞుడని పెద్దలంటారు. మనం అట్టి ధర్మజ్ఞులు కావడానికి ప్రయత్నించాలి.

Meaning: One should remain calm when someone goes against him. He should turn a deaf ear to the abuses hurled at him. He should not react if he is insulted. Such a man is a true, just and wise.

Hurl = throw

Moral: A true and a just man should have a great deal of patience.

13. ముసలి తల్లిదండ్రి మొగమైన చూడక,
మనసలుచున్న వగలమారి కొడుక!
ముసలి తనము నీకు ముందున్న దెరుగుము
మనసు విప్పి విసుము మంచిమాట.
- సత్యం శివం సుందరం

ఫాచం : తల్లిదండ్రులు వృద్ధులై పుంటే, వారిని ప్రేమతో చూడకుండా, వగలువడే కుమారుడు ఒక విషయం తెలుసుకోవాలి. అతడు కూడా ఒకసాదు ముసలివాడవుతాడు. అతని పిల్లలు కూడ అతణ్ణి ప్రేమతో చూడరు.

నీతి : ముసలి తల్లిదండ్రులను ప్రేమించు.

వ్యాఖ్యానం : తల్లిదండ్రులను ప్రేమించడం కుమారుని ధర్మం. ముసలితనంలో వారికి సేవచేయడం అతని బాధ్యత. ఆ బాధ్యతను మరచిన కుమారుడోక విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. అతడు కూడ ఒకసాదు వృద్ధుడోతాడు. అప్పుడతని కుమారుడు అతనికి సేవ చేయకపోతే, కలిగే బాధయొట్టేదో అతనికి తెలుస్తుంది.

Meaning: Parents should be taken care of in their old age by their sons. They should never be left alone and unloved, or feel abandoned. The son should realize that one day he too will be old and infirm and his children may abandon him too.

Abandon = desert, forsake responsibility

Infirm = weak

Moral: It is the duty of children to take care of old parents and give them love.

2. సీతి పద్ధతి

15. సవ్వకుమీ సభ లోపల
సవ్వకుమీ తల్లిదండ్రి నాథులతోడన్
సవ్వకుమీ పరసతితో
సవ్వకుమీ విప్రవరుల, సయమిది సుమతీ.

భావం : పదుగురున్న సభలో సవ్వకూడదు. తల్లిదండ్రుల ముందు, పై అధికారుల ముందు సవ్వకూడదు. పరస్తిని చూచి సవ్వకూడదు. విద్యాధికులైన పెద్దల ముందు సవ్వకూడదు. సవ్వ నాలుగందాల చేటు అన్నారు పెద్దలు. సమయం సందర్శాలు లేకుండా సవ్వదం ఇతరులను అవమానించినట్లుపుతుంది. అది మంచి సంప్రదాయం కాదు.

సీతి : అనందర్ఘంగా సవ్వకు, ఆపదలు కొనిపెచ్చుకోకు.

అర్థాలు : నాథుడు = ప్రభువు, అధికారి; పర సతి = పరస్తి; విప్రవరులు = బ్రాహ్మణులు

వ్యాఖ్యానం : సవ్వ మానవునికి దైవమిచ్చిన వరం. జంతువులు సవ్వలేవు. సవ్వ ఎన్నో విధాలు. చిరునవ్వు ఆనందపు సవ్వు, విషపు సవ్వు, భయంకరమైన సవ్వు వెకిలి సవ్వు లాంబీవి. స్నేహితులను, ఆత్మియులను చూచినప్పుడు సవ్వేది చిరునవ్వు దాని వెనుక గ్రేమానురాగాలుంటాయి. హస్యిక్తులు విస్మప్పుడు సవ్వేది ఆనందపు సవ్వు ఒద్ద శత్రువుల్ని చూచినప్పుడు సవ్వేది విషపు సవ్వు దాని వెనుక కోపం, ద్వేషం పుంటాయి. ఏరోధులపై దాడి చేసినప్పుడు సవ్వేది భయంకరమైన సవ్వు దానినే వికటాట్టాచోసం అంటారు. దాని వెనుక ప్రతీకారభావం, ఆహంకారం పుంటాయి. పిచ్చివట్టేసవ్వుడు సవ్వేది వెకిలి సవ్వు. సవ్వులకు సమయసందర్శాలున్నాయి. పదుగురున్న సభలో అకారణంగా సవ్వకూడదు. ఆ సవ్వు అక్కడున్న వారిని అవమానించినట్లు అవుతుంది. తల్లి, తండ్రి, ప్రభువు ముందు సవ్వకూడదు. అది వారిని అగోరవ పరిచినట్లు అవుతుంది. పరకాంత ముందు సవ్వితే అది అపార్థానికి దారితీస్తుంది. కాబట్టి సవ్వే ముందు నీవెక్కడ వున్నాఁ, సందర్భమేమిటో తెలిసికాని సవ్వాలి.

Meaning: One should never be seen laughing in the presence of a formal gathering, parents or higher authorities. Neither should one be seen laughing in the company of a woman. One should be careful not to make fun of scholars. Laughing at the wrong time or at a wrong place, can be misunderstood as an insult to those present. Such behavior is not acceptable in a cultured society.

Moral: Do not invite trouble by laughing at wrong moments. They give rise to misunderstandings.

16. పరసారీ సోదరుడై

పరధనములకాసపడక, పరులకు హితుడై
పరులు దను బొగడ నెగడక
పరులలిగిన, నలుగనతడు పరముదు సుమతీ.

భావం : పరకాంతను సోదరిగా చూసేవాడు, పరుల సోమ్యుకు అశపడని వాడు, పరులకు హితునెన కార్యాలు చేసేవాడు, పరులు బొగదితే పొంగిటోని వాడు, పరులు కోపగిస్తే కోపగించనివాడు పరమోత్తముడని షెడ్జలంటారు.

నీతి : పరోపకారియే పరమోత్తముడు. ‘పరోపకారాయ పుణ్యం, పరాపకారాయ పొపం’ అన్నది గొప్ప సూతి. అంటే పరులకు మేలు చేయడం వల్ల పుణ్యం లభిస్తుంది. కీడు చేయడం వల్ల పొపం వస్తుందని అర్థం.

అర్థాలు : అలిగిన = కోపించిన; నెగడక = ఉప్పిపోక; పరముదు = క్రేపుడు

Meaning: A truly virtuous man is one who treats all women other than his wife, as sisters. He never covets others' possessions. He helps everyone, never elates to flattery and does not react to others' anger towards him.

elate = పొంగిపోవు; flattery = పొగడు

Moral: A truly virtuous man is one who lives and works for others' welfare. “Helping others is a virtue. Harming others is a sin” This is a very true statement.

17. మాటకు ప్రాణము సత్యము

కోటకు ప్రాణంబు సుఖటకోటి ధరిత్రిన్
బోటికి ప్రాణము మానము
చీటికి ప్రాణంబు ప్రాలు సిద్ధము సుమతీ.

భావం : ఒకరికి మాటయిస్తే సత్యం తప్పకూడదు. సత్యమే మాటకు ప్రాణం. ఒక కోటను రక్షించేది మంచిభటులు. వారే కోటకు ప్రాణం, ఒక స్త్రీ తన మానస్మి కాపాడుకొనడమే అమెకు ప్రాణం. ఒక చీటిని ప్రాస్తే అందులో వుండే చేప్రాలే దానికి ప్రాణం. ఆ ప్రాణాలను కాపాడుకొనడమే నీతిమార్గం.

నీతి : మాటకు సత్యము, కోటకు మంచిభటులు, స్త్రీకి మానము, చీటికి చేప్రాలు ప్రాణం లాంటివి.

అర్థాలు : సుఖటులు = మంచి భటులు; బోటి = స్త్రీ

వ్యాఖ్యానం : ఇత్యద మాటకు వుండే విలువను గూర్చి చెప్పబడింది. ఎప్పరికి కూడ మాట యిప్పకూడదు. ఇస్తే దానికి కట్టుబడి వుండాలి. దీనినే సత్యం అంటారు. మాటకు సత్యం ప్రాణం. ఒక కోటను శత్రువుల నుండి కాపాడాలంటే సుక్షిర్తులైన భటులు అవసరం. వారు లేకపోతే కోట పరుల పాలవుతుంది. కాబట్టి మంచి భటులు కోటకు ప్రాణం. స్త్రీ తనను తాను అత్యాచారాలు చేసే వారి నుండి రక్షించుకొనే శక్తి కలిగి

వండాలి. అదే స్త్రీకి ప్రాణం. ఒక వ్యక్తి ఉత్తరాన్ని బింధువులకు లేదా మిత్రులకు ప్రాయివచ్చు. అందులో ఎన్నో మంచి విషయాలుండవచ్చు. అందులో అతని చేప్రాలు లేకుంటే ఆ విషయాలకు విలువ వుండదు. కాబట్టి చీటికి చేప్రాలు ప్రాణం.

Meaning: Truth in the spoken word, loyal soldiers to defend a fort, virtue in a woman and the acknowledgement of the written word are vital.

Moral: Standing by one's word, having brave soldiers to defend a fort, self-respect to a woman and the acknowledgement found in a letter are vital, like the life-force.

18. లాపు గలవానికంటేను

భావింపగ నీతిపరుడు బలవంతుండో
గ్రావంబంత గజంబును
మావటీవాడెక్కిస్తున్నట్లు మహిలో సుమతి.

థాపం : దేహ బలం కలవాని కంటే బుద్ధిబలం గలవాడు బలవంతుడు. కొండంత శరీరం గల ఏనుగునెక్కి చిన్న మావటీదు తన బుద్ధిబలంతో నదిపిస్తాడు గదా!

నీతి : బాహుబలం కంటే బుద్ధిబలం గొప్పది.

అర్థాలు : గ్రావము = కొండ; గజము = ఏనుగు

వ్యాఖ్యానం : ఇత్కడ నీతి యొక్క గొప్పదనాన్ని గూర్చి చెప్పబడింది. కేవలం దేహబలం కలవాని కంటే నీతిపరుడు బలవంతుడు. మహాభారతయుధంలో దేహబలం కలిగిన సూరుగురు కౌరవులు, నీతి బలం కలిగిన ఐదుగురు పాండవుల చేతిలో ఓడిపోయారు. ఉడాహరణకు కొండంత శరీరం కలిగిన ఏనుగును ఒక చిన్న మావటీదు తన బుద్ధిబలంతో నదిపిస్తున్నాడు. కాబట్టి, పతుబలంతో గాదు నీతి బలంతో మనం కార్యాలను సాధించాలి.

Meaning: Brain is always superior to brawn. The elephant despite its huge size remains obedient to the mahout who rides on it and controls it.

Brawn = muscle, strength

Moral: An intelligent man is always stronger than a man of muscle.

19. వినదగు నెవ్వురు సెప్పిన
వినిసంతనె వేగపడక విపరింపదగున్
గని కల్ల నిజము లెరిగిన
మనుజుడె పో నీతిపరుడు మహిలో సుమతీ.

భాషం : ఎవ్వురు చెప్పినా, ఆ మాటల్ని శ్రద్ధగా వినాలి. విన్న తర్వాత తొందరపడకుండ విచారించి వివరాలు తెలుసుకోవాలి. లోతుల్లోకి వెళ్లి అందలి నిజాన్ని తెలుసుకోగలవాడే నీతిపరుడు.

నీతి : ఓర్చుతో, నేర్చుతో తీర్చు చెప్పేవాడే నీతిపరుడు.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ ఎవడు నీతిపరుడో చెప్పబడింది. పెద్దల ముందు తమ కష్ట సుఖాలను గూర్చి, స్వాయంస్వాయాలను గూర్చి, ఎందలో విన్నవించుకొంటారు. చిన్న పెద్ద అనే భేదం లేకుండ ఆ విన్నపొల్ని విని, తొందరపాటు లేకుండ, నిష్పక్షపాతంగా విచారించి, నిజం తెలుసుకొని, తీర్చు చెప్పగలిగినవాడే నీతిమంతుడు.

Meaning: It is wise to listen carefully to others. Without haste, one should think about what he has heard and gather enough information. After a deep and careful examination of all the facts he should arrive at a conclusion that is fair and impartial. A man who does this is a man of truth and integrity.

Integrity = honesty

Moral: A man of honour is one who gives a patient hearing, examines fairly and justly and then arrives at a conclusion.

21. వెలది, జూడంబు, పానంబు, వేట, పలుకు
 ప్రత్యుదంబును, దండంబు జరుసదనము
 సొమ్ము నిష్ప్రయోజనముగ వమ్ము సేత
 యనెడు సప్తవ్యసనముల జనదు తగుల.

- అంధ్ర మహాభారతం

భావం : స్త్రీ లోలత్యం, జూడమాడుట, మర్యాదానం, వేటాడుట, పరుషంగా మాట్లాడడం, కలిన దండన,
 వృధాగా ధనాన్ని వెచ్చించడం అనేవి సప్త వ్యసనాలు. ఎవ్వరును ఈ వ్యసనాల జోలికి పోరాదు.

నీతి : మానవుడు వ్యసనాలకు దూరంగా వుండాలి.

అర్థాలు : పలుకుప్రత్యుదంబు = చెడ్డగా మాట్లాడడం; పరుసదనము = కలినత్యం.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ సప్త వ్యసనాలను గూర్చి చెప్పుటింది. స్త్రీలపై వ్యామోహం పెంచుకోకూడదు. అందువల్ల కలహశేర్పుడుతాయి. జూడాలలో పాల్గొనకూడదు. దాని వల్ల ధన నష్టం, మాన నష్టం జరుగుతుంది. మర్యాదానం చేయకూడదు. అది మానసికమైన, శారీరకమైన అనారోగ్యానికి దారితీస్తుంది. జంతువులను వేటాడకూడదు. అది జీవహింసా పాపాన్ని అంటగట్టుతుంది. పరుపోత్తులు మాట్లాడగూడదు. అవి యొదుటీవారి మనస్సును నౌప్పిస్తాయి. ఎవరితైనను విధించిన దండన కలినంగా వుండకూడదు. పొరపాట్లు చేయడం మానవ సహజం. అందుకని మితిదాటి ఒకనిని బాధపెట్టడం మానవత్యం కాదు. ధనాన్ని నిష్ప్రయోజనంగా వ్యయం చేయకూడదు. అందువల్ల ఆ ధనం అవసరమైన వారికి దక్కతుండా పోతుంది. మనిషి, యా యొడు వ్యసనాలకు దూరంగా వుంటే సంఘంలో సుఖశాంతులు నెలకొంటాయి.

Meaning: Womanizing, gambling, drinking, hunting, harsh speech, cruelty in punishment and spending extravagantly are regarded as the seven vices. One should keep away from them.

Moral: A good human being should guard against all these vices.

22. తగిన వేషంబు, దను దాన పొగడుకోనమి
 నొచ్చియును గీడు పలుకమి యిచ్చి వగవ
 కునికి, దనకెంత సదవకయున్న బథము
 దప్పకుండుట సదవది కొప్పు సేయు.

- అంధ్ర మహాభారతం

భావం : ఉచిత వేషం ధరించడం, తనను తాను పొగడుకోకుండా వుండడం, అవమానం పొంది కూడా తిరిగి దూషించకుండా ఉండడం, దానం చేసి అందుకు విచారించకుండా వుండడం, తనకెన్ని కష్టాలు వచ్చినా, ధర్మపథం తప్పకుండా వుండడం మంచి సదవదికి గుర్తులు.

నీతి : ఎన్ని కష్టాలు వచ్చినా ధర్మం తప్పకుండా వుండడం మంచి సదవదికి గుర్తు.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ నీతిమంతుని సదవది ఎలా వుంటుందో చెప్పబడింది. నీతిమంతుడు తగిన విధంగా వస్త్రాలను ధరిస్తాడు. తనను తాను పొగడుకోదు. ఇతరులు తనను నొప్పించినా, వారిని గూర్చి చెడ్డగా మాట్లాడడు. ఒకరికి దానమిచ్చి తర్వాత చింతించడు. తనకు పూటగడవని పరిస్థితులెద్దరైనా, ధర్మ మార్గాన్ని తప్పడు. ఇవి నీతిమంతుని లక్ష్ణాలు.

Meaning: A virtuous man should be suitably dressed and not indulge in self-praise. If someone insults him, he does not react angrily. He never regrets his generosity to someone. Even when he is in dire trouble, he does not stray from the path of right conduct. He has all the qualities of a man of honour.

Moral: The test of true virtue is never to stray from the right path, no matter whatever troubles or dangers one has to face.

Stray = deviate from the right path, wander away.

23. తనువున విరిగిన యలుగుల
 ననువుగ బాచ్చంగవచ్చు, నతినిష్టరతన్
 మనమున నాటీన మాటలు
 విను మెన్ని యుపాయములను వెడలునె యథిపా!

- అంధ్ర మహాభారతం

భావం : శరీరంలో గుచ్ఛుకొన్న బాటాలను సులభంగా బైటీకి లాగవచ్చ. మిక్కిలి నిష్పరంగా మనస్సులో నాటీన మాటల్ని, ఎన్ని ఉపాయాల చేతనైనా తొలగించడం సాధ్యం కాదు. అందువల్ల పరుషంగా మాట్లాడడం మంచిది కాదు.

నీతి : మనస్సు గాయపడితే మాన్సులేము.

అర్థాలు : అనువున = సులభంగా; తనువు = శరీరం.

వ్యాఖ్యానం : మనస్సు చాలా సున్నితమైనది. నిష్పరంగా మాటలు మాటలు వాడి బాణాల లాగా గుచ్ఛుకొంటాయి. ఆ బాణాలను ఎన్ని ఉపాయాలు పన్నినా లాగివేయడం సాధ్యం కాదు. అదే శరీరంలో గుచ్ఛుకొన్న బాణాలను సులభంగా తీసివేయవచ్చు. ఆ గాయాలను మాన్సువచ్చు. ఇది దృష్టిలో పెట్టుకొని, మనం పరుణ్ణిక్కలు మాట్లాడకూడదు.

Meaning: It is easy to remove the arrows that have pierced the body. It is impossible to remove the hurt of the harsh words that have pierced the heart.

Unsaid = without saying.

Moral: It is always wise to leave bitter words that hurt others, unsaid. Feelings that are hurt, never heal.

26. విద్య బాల్యమందు, విషయసుఖంబలు
యౌవనమున, మనుజుడందుబొప్పు
ముసలితనము నందు, మునివృత్తి, చివరకు
యోగమందు, మరణమొందుబొప్పు.

- సత్యం శివం సుందరం

భాషం : ఇక్కడ ఆర్థ సంప్రదాయాన్ని గూర్చి చెప్పాడింది. ఆర్థ సంప్రదాయం ప్రకారం బాల్యంలో ప్రతివారు బ్రహ్మవారులుగా వుండి విద్యాబుద్ధులు నేర్చుకోవాలి. యౌవనంలో వివాహం చేసుకొని గృహస్థులై భార్యతో సుఖసంసారం చేయాలి. వార్ధక్యంలో మునివృత్తిని స్నేకరించి, అధ్యాత్మిక చింతనలో కాలం గడిపి చివరకు

యోగంలో ప్రాణ త్యాగం చేయాలి. అందువల్ల సమాజంలో సామరస్యం ఏర్పడి, స్థిరమైన సుఖశాంతులు నెలకొంటాయి.

నీతి : ఏ వయసులో చేయాల్సిన పని ఆ వయసులో చేయాలి.

అర్థాలు : విషయసుఖంబలు = ఇంద్రియ సుఖాలు

Meaning: The sages of ancient times have laid down that children should acquire education early, discharge their duties as householders in youth and accept a philosophical attitude to life in their old age. Finally they should seek refuge in a peaceful death after living a life of renunciation.

Refuge = shelter; renunciation = పరిత్యాగం

Moral: A man has to live as per the principles and guidelines given by the sages, suitable for every phase of life from birth to death.

3. వివేక పద్ధతి

29. వాసనలేని పుష్టి, బుధవర్గము లేని పురంబు, నిత్యవి
శ్యాసములేని భార్య, గుణవంతుడు కాని కుమారుడున్ సద
భ్యాసము లేని విద్య, పరిహసప్రసంగములేని వాక్యమున్
గ్రాసములేని కొల్పు కొరగానివి పెమ్ముయ సింగధీమణీ!

- జక్కన

ఫాపం : ఇక్కడ ప్రయోజనం లేని విషయాలను గూర్చి చెప్పబడింది. ఎవ్వరును సువాసన లేని పూవును
ముట్టుకొనరు. పండితులు లేని సగానికి పోరు. విశ్వాసం లేని భార్యతో సంసారం చేయలేరు. బ్యాధిమంతుడు
గాని కుమారునితో వేగలేరు. అభ్యాసం లేని విద్యతో ఘలితాన్ని పొందలేరు. పరిహసం లేని ప్రసంగాన్ని
యిష్టంగా వినలేరు. తిండికి జరుగని ఉద్యోగాన్ని చేయలేరు. ఇట్టి ప్రయోజనకరం కాని విషయాల నుండి
దూరంగా వుండాలి.

సీతి : మంచి లేని దానిని ఎంచుకోవద్దు.

Meaning:- There are certain things which are of no use to anyone. A flower with no fragrance, a city that has no intellectuals or scholars, a wife who has no trust in her husband, a son of bad character, education without discipline and regular study, a speech that is not dotted with wit and humour and service without adequate payment are useless.

Intellectual = thinker

Scholars = learned men

In adequate = not enough

Moral: Never choose anything that is not useful.

30. కాకేమి తన్న తిట్టనే?
కోకిల ధనమేమి తన్న గోకామ్మనే?
లోకము పగయగు, బరుసని
వాకున, జాట్లమగు మధురవాక్యము కలిమిన్.

- చాటువు

భావం : కాకి మనల్ని తిట్టలేదు. కాని కర్క కలోరంగా అరుస్తుండని దగ్గరకు రాశియం. కోకిల మనకు ధనమేమి ఇష్టలేదు. కాని మధురంగా పాదుతుండని యిష్టపడతాం. అంటే లోకం ప్రియంగా మాట్లాడేవారికి చుట్టుపోతుంది. నిష్టరంగా మాట్లాడేవారికి విరోధి అవుతుంది. కాబట్టి ప్రియంగా మాట్లాడడం మనం అలవర్పుకోవాలి.

నీతి : నేరు మంచిదైతే, ఉరు మంచిది.

అర్థాలు : వాకు = వాక్య మాట

Meaning:- A crow does not abuse anyone. Still no one loves or admires it. The cuckoo does not shower wealth on anyone either, still it loved and favoured by all. Similarly, people are drawn to a person whose speech is soft and gentle. It is equally true that people shy away from those who speak harshly. One should always be careful to speak in a caring and a pleasant manner.

Admire = have praise for

Shy = move back

favoured = preferred.

Moral: A person is liked by all if his speech is soft and pleasant.

31. తన రహస్యము నొకనితో ననియు మరల
నితరులకు చెప్పవలదని పొచ్చరించు
కండి, చెప్పకయుండుట కరము మేలు
నాల్గ దాటిన మాటలు నగరు దాటు.

- దుప్పురి రాఖిరెడ్డి

భావం : ప్రతి వ్యక్తికి ఏవో రహస్యాలుంటాయి. ఆ రహస్యాలను ఒకరితో చెప్పి, మరొకరికి వాటిని చెప్పవద్దనటం కంటే అనలు చెప్పుకుండడమే ఎంతో మేలు. అట్టి రహస్యాలు దాగవు, బయటపడుతాయి. ‘నాల్గ దాటితే నగరు దాటుతుంది’ ‘పెదవి దాటితే పెన్న దాటుతుంది’ అనే సామెతలు అందుకే వుట్టాయి.

నీతి : ఎవరి రహస్యాలను వారి వద్దనే వుంచుకోవాలి.

Meaning:- It is usual for every person to have some secret or the other. It is better to be wise and never share ones secrets with others, rather than confiding in them, and then warning them not to tell others. Such secrets never remain secret, as the saying

goes “A secret that slips out of the tongue will slip out of the town too or anything that crosses the lips will cross the river too.

Moral: A secret should always be kept closely guarded and never confided to others.

32. చదువు, సద్గుణమ్య సౌందర్యమున్నట్టి
కన్య కొరకు గాక, కట్టుమునకు
తనకు తానె అమ్ముకొనెడువాడవేకి
మనసు విప్పి విసుము మంచిమాట.

- సత్యం శివం సుందరం

భావం : చదువు, సద్గుణం, సౌందర్యం వున్న కన్యను వివాహం చేసుకోతుండా, వరకట్టం కేసం, తనను బజారులో అమ్ముకొని, యొవరినో పెళ్ళి చేసుకొనెవాడు అవివేకి. అతడు సంసారంలో సుఖించలేదు. పెళ్ళి రెండు ఆత్మల కలయిక. ఇద్దరి మధ్య వ్యాపారం కాదు.

నీతి : కట్టుం తీసుకొనెవాడు అవివేకి, అంటే తెలివితక్కువచూడు.

వ్యాఖ్యానం : వివాహం స్త్రీ పురుషుల మధ్య పవిత్ర బంధం. అది నూరేండ్ర పంట. చదువు, సద్గుణం, సౌందర్యం వున్న వథువును పురుషుడు పెంచ్చి చేసుకోవాలి. వరకట్టం కేసం కాదు. వరకట్టం ఒక దురాచారం. వరకట్టం తీసుకొనడం పురుషుడు తనను తాను అంగదిలో అమ్ముకోవడం వంటిది. వివేకం గల పురుషుడాపని చేయగూడదు.

Meaning: A foolish man foregoes a bride who is well-educated, has good character, and is beautiful too and chooses to marry a bride for a hefty dowry. He has sold himself and can never lead a happy life. A marriage is the union of two individuals who choose to lead a life together. It is not a business proposition.

Moral: Never marry for money.

34. పత్రికయొకటున్న పదివేల సైన్యము
 పత్రికయొకటున్న మిత్రకోటి
 ప్రజకు రక్షణేదు పత్రిక లేకున్న
 వాస్తవమ్యు నార్ల వారి మాట.

భావం : ఒక పత్రిక వుంటే అది పదివేల సైన్యంతో సమానం. అది ప్రజాభిప్రాయాన్ని మనకు తెలియచేస్తుంది. పత్రిక మిత్రుడు లాంటిది. మనకు రక్షణ కల్పిస్తుంది. వార్తాపత్రిక వాడిగల అక్షరాయిధం.

నీతి : పత్రిక చదచటం మంచిది. దాని వల్ల లోకజ్ఞానం పెరుగుతుంది.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ వార్తాపత్రిక ఉపయోగాన్ని గూర్చి చెప్పబడింది. పత్రిక ప్రజాభిప్రాయాన్ని ఎప్పటికప్పుడు తెలియచేస్తుంది. అన్ని విషయాలలో మనల్ని జాగరూకచ్చి చేస్తుంది. ఒక పత్రిక, పదివేల సైన్యంతో సమానం. నమ్మకమైన మిత్రుని లాంటిది. పత్రిక లేకుంటే మనకు రక్షణ వుండదు. కాబట్టి శక్తి ఉన్నవాళ్ళ పత్రికను స్థాపించి, నడపడం అవసరం. శక్తి లేని వాళ్ళు చదివి ప్రయోజనం పొందాలి.

Meaning:- A newspaper is equal to an army of ten thousand. It is like a good friend. People have no protection if they have no access to news. It reflects the news and the opinions of the people.

Moral: Reading newspapers is a good habit. It increases both knowledge and awareness.

35. విద్య యొసగును వినయంబు; వినయమునను
 బిడయు బాత్రత పాత్రత వలన ధనము;
 ధనము వలనను ధర్మంబు దాని వలన
 సైహికముప్పీక సుఖంబు లందు సరుడు.
 - చిన్నయసూరి నీతి చంద్రిక

భావం : విద్య వలన వినయం, వినయం వలన యోగ్యత, యోగ్యత వల్ల ధనం, ధనం వల్ల ధర్మం మనకు లభిస్తాయి. విద్య వల్ల ఇహలోకంలోను పరలోకం లోను మనం సౌభాగ్యాలను పొందుతాము.

నీతి : ఇహపరాలలో సకల శ్రేయస్సులకు మూలం విద్య.

అర్థాలు : పాత్రత = యోగ్యత; బిడయు = ఇహలోక; ఆముప్పీక = పరలోక

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ విద్య యొక్క ప్రయోజనాలను గూర్చి చెప్పబడింది. విద్య వినయాన్నిస్తుంది. వినయం వల్ల యోగ్యత, యోగ్యత వల్ల ధనం లభిస్తుంది. ధనం వల్ల ధర్మాన్ని అచరింపగల్లుతాం. అందువల్ల ఇహపరలోక సుఖాలను పొందగలం. కాబట్టి అందరూ విద్యను అభ్యసించాలి.

Meaning: Education teaches a person to be modest. Modesty makes a person worthy. A worthy man is sure to earn wealth. Wealth helps a man to follow the right path of dharma to perform good deeds. The path of dharma gives man joy and prosperity in this world, and the next.

Moral: Education is the cornerstone on which rests the welfare of man both on earth and in heaven too.

36. జరయు, మృతియు లేని జనునట్లు ప్రాజ్ఞందు
ధనము, విద్య గూర్చ దలపవలయు;
ధర్మ మాచరింపదగు మృత్యుచే, దల
వట్టి యాడ్యబడినవాడు వోలె.

- చిన్నయసూరి నీతి చంద్రిక

భావం : తనకు ముసలితనం రాదని, చావు లేదని భావించి ప్రతి వ్యక్తి ధనాన్ని, విద్యను అర్థించాలి. నేడే మరణిస్తామనే భావంతో ధర్మాన్ని ఆచరించాలి.

నీతి : ఎల్లకాలం బ్రతికుంటామని సంపాదించాలి. ఏ క్షణంలో పోతామో అని దానం చేయాలి.

అర్థాలు : జర = ముసలితనం; మృతి = చావు

వ్యాఖ్యానం : తనకు ముసలితనం రాదు, మరణం లేదు అనే భావనతో ప్రాజ్ఞాదైనవాడు ధనాన్ని విద్యను సంపాదించాలి. ఏ క్షణంలో మరణం వస్తుందో అన్న భావనతో ధర్మాన్ని ఆచరించాలి. ఈ భావన వల్ల ఒక వ్యక్తి అకుంరిత దీక్షతో, నిర్వయంగా ధనాన్ని, విద్యను కూర్చుకోగలుగుతాడు. తర్వాత, ఉదారభావంతో, త్వరితగతిని తన ధర్మాన్ని నిర్వహించగలుగుతాడు.

Meaning: Every man has to acquire wealth and education with no thought of ever growing old or becoming prey to death. He has to perform his duty and follow the right path with a feeling of urgency that death may overtake him any moment.

Prey = victim

Moral: A man has to earn with the confidence that he will live forever.

37. పరువంబు, కలిమి, దౌరతన,
మరయమి, యసునట్టి వీనియం దొకడకడే
పొరయించు ననర్థము నా
బరగినచో, నాల్గు జెప్పువలయునె చెపుమా?

- చిన్నయసూరి నీతి చంద్రిక

భావం : ప్రాయం, సంపద, అధికారం, అజ్ఞానం అనేవి ఒక్కత్వచే ఎన్నో అనర్థాలకు దారి తీస్తాయి. ఆ నాలుగు ఒకచోట చేరితే జరిగే అనర్థాలకు ఇక అంతు వుండదు.

నీతి : అనర్థానికి మూలకారణాలను గ్రహించాలి.

అర్థాలు : అరయమి = శెలియకపోవుట; అనర్థము = నష్టం; పరువంబు = ప్రాయం

వ్యాఖ్యానం : మనిషి ప్రాయంలో వున్నప్పుడు ఆవేశాలకు, ఉద్దేశాలకు లోనపుతాడు. అసుఖపరాపీత్యం వల్ల తొన్న పొరపాటు చేస్తాడు. సంపద కళ్లిపున్నప్పుడు మనిషి గర్మిస్తాడు. విరోధాలు స్ఫ్యుంచుకొంటాడు. అధికారంలో వున్నప్పుడు అహంకారాన్ని ప్రదర్శిస్తాడు. అవినీతికి పాల్గొంచుతాడు. అజ్ఞానంలో వున్నప్పుడు తప్పులు చేస్తాడు. ఈన చెప్పటిన ప్రాయం, సంపద, అధికారం, అజ్ఞానం అనే వానిలో ఒక్కత్వచే ఎన్నో అనర్థాలకు మూలమౌతున్నది. ఆ నాలుగు ఒక్క చోట చేరితే, కలిగే అనర్థాలను ఉపోంచగలమా!

Meaning: Youth, wealth, power and ignorance, each by itself can cause a great deal of harm. If all the four are together, then the combination can lead to endless destruction and misery.

Moral: The reasons for all misery and destruction have to be clearly understood.

39. ఏదు సంద్రములను రణది దాటగ వచ్చు
కొండనైన పీండి గొట్టవచ్చు
వీసమంత అత్య విశ్వాసముండిన
మనసు విప్పి విసుము మంచిమాట.

- సత్యం శివం సుందరం

భావం : ఆత్మ విశ్వాసం వున్నవాడు, ఏదు సముద్రాలను స్వయంగా ఈది దాటగలదు. కొండలను గూడ పిండి గొట్టగలదు. ఎంత బలమున్నా ఆత్మవిశ్వాసం లేనివాడు కార్యాల్యి సాధించలేదు.

సీతి : ఆత్మవిశ్వాసంతో సాధింపరేనిదేదీ లేదు.

అర్థాలు : ఆత్మవిశ్వాసము = తన చీడ తనకు నమ్మకం

వ్యాఖ్యానం : అన్ని కార్యాల సాధనకు ఆత్మ విశ్వాసం మూలం. ఆత్మవిశ్వాసం గలవాడు ఏ పనిలోనే విజయాన్ని పొందగలదు. ఏదు సముద్రాలను, అవలీలగా ఈది దాటగలదు. కొండలను పిండి చేయగలదు. రామాయణంలో, ఆత్మవిశ్వాసం వల్లనే హనుమంతుడు శతయోజనపర్యంతమైన సముద్రాన్ని ఆకాశమార్గంలో దాటగలిగినాడు.

Meaning: A person who has confidence in himself can swim across the seven seas. He can conquer and overcome the mighty mountains. Whatever strength and might a man may have, he cannot hope to succeed in whatever he aspires to do, if he lacks self-confidence and faith in himself.

Lacks = be without

Aspire = wish

Moral: There is nothing that cannot be achieved if one has enough faith and confidence in himself.

44. పాత్రుడగునో కాదో పరికింపకయే మేలు
చేయరాడు, అట్లు చేసితేని
ఏకు వంటివాడు మేకుగా మారును
మనసు విప్పి వినుము మంచిమాట.

- సత్యం శివం సుందరం

భావం : యోగ్యత వుందో లేదో తెలుసుకోకుండా, ఎవరికీ మేలు చేయకూడదు. అట్లు చేస్తే ఏకులాంటి వాడు మేకుగా మారి, నీకు హాని కల్గించవచ్చు.

సీతి : అపాత దానం చేయరాడు. అది కొరివితో తలగోక్కోవడం వంటిది.

వ్యాఖ్యనం : పరులకు మేలు చేయడం మన విధి. అట్లని, ఎవరికంటే వారికి యోగ్యతను పరిశీలించకుండా మేలు చేయడం మంచిది కాదు. అన్ని విధాల పాత్రుడగునో కాదో విచారించి, ఒకరికి మేలు చేయాలి. ఆ మేలు వల్ల సత్యవితాలు కలుగుతాయి. పాత్రత చూడకుండా మేలు చేస్తే ఏకు లాంటి వాడు మేకుగా మారి, మనకు ప్రమాదకారి అవుతాడు.

Meaning: No help should ever be given without first making sure that it is a truly deserving case. If help is given to an undeserving person, he is bound to show his ingratitude later and perhaps even harm his benefactor.

Ingratitude = forgetting the help received.

Moral: Never help the undeserving, they are bound to prove ungrateful later.

4. కార్యసాధక పద్ధతి

45. అనగననగ రాగమతిశయల్లచు నుండు
తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు
సాధనమున పనులు సమకూరు ధరలోన
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!

థాపం : సంగీతంలో, ఆలాపించేకొలది రాగం మెరుగుతుంది. తినే కొలది వేప చేదు తియ్యగా అనిపిస్తుంది. నిరంతర సాధన వల్ల కార్యాలు సమకూరుతాయి.

సీతి : నిరంతర సాధన వల్లనే కార్యం సఫలమౌతుంది.

వ్యాఖ్యనం : ఎట్లి విద్యనైనను నిరంతరమైన అభ్యాసంతో నేర్చుకోవచ్చు. సంగీతంలో ఆలాపించేకొలది, రాగం మెరుగుతుంది. తినేకొలది వేప చేదు తీపుగా మార్చు చెందుతుంది. నిరంతర కార్య సాధన వల్ల కార్యాలు సమకూరుతాయి.

Meaning: Music can be rendered flawlessly with intense practice. As one gets used to the taste of neem which is bitter, it begins to taste sweet. Constant application and practice assures success in achieving perfection.

Render = present

Flawless = perfect

Intense = engage deeply

Constant = continuous

Moral: Constant practice makes one perfect and success is certain.

46. ఒకచో నేలను బవ్వించు, నొకచో నొప్పిరు బూసెళ్లపై,
నొకచో శాకము లాగించు, నొకచో నుత్పుష్టశాలోదనం,
బొకచో బొంత ధరించు, నొక్కాకతరిన్ యోగ్యంబరలేచి, లె
క్కుకు రానీయదు కార్యసాధకుడు దుఃఖంబున్ సుఖంబున్ మదిన్.

- భర్తుహరి

భావం : అవసరమైతే కార్యసాధకుడు ఒక చేట నేలమీదనే పండుకొంటాడు. తనకు ఉభ్యమైన్ని పూలపాస్సు మీద శయనిస్తాడు. దొరికితే మృష్టాన్నాన్ని ఆరగిస్తాడు. దొరక్కపోతే కందమూలాలతో ఆకలి తీర్చుకొంటాడు. ఉంటే మంచి వస్తులు ధరిస్తాడు. లేకుంటే బొంతతో సరిపెట్టుకొంటాడు. అతడు కష్టాల్చి, సుఖాల్చి లెక్కచేయడు.

నీతి : కార్యసాధకుడు కష్టాలను సుఖాలను సమానంగా పరిగణిస్తాడు.

ఆధారాలు : పూసెళ్ల = పూలపాస్సు; శాకములు = కూరగాయలు; ఉత్పుష్ట శాలోదనం = ఉత్తమమైన పరిమాణం; యోగ్యంబర లేచి = ఉచితమైన వస్తుల మదతలు

Meaning: An ambitious man who aspires success in life learns to adjust to any situation. He is able to sleep with no discomfort on a hard floor and can just as well sleep on a luxurious bed. He can enjoy a rich feast or survive on roots and tubers without complaining. He wears expensive clothes if he has them or is equally content wearing simple rough garments. Comfort or discomfort make very little difference to a man who is determined to achieve his goals in life.

Moral: A man determined to achieve success cares little about comfort or discomfort.

47. ఆరంభింపరు నీచ మానవులు విఘ్నాయాన సంతస్తులై
యారంభించి పరిత్యజింతురురు విఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్
ధీరుల్ విఘ్న నిహయమానులగుచ్చన్ ధృత్యాన్తోత్సాహులై
ప్రారభార్థములుజ్ఞగింపరు సుమీ, ప్రజ్ఞానిధుల్ గావునన్.

- భర్తుహరి

భావం : విష్ణుం కలుగుతుందని, యొట్టి కార్యాన్ని ప్రారంభింపనివారు అధములు. కార్యాన్ని ప్రారంభించి, అటుంకం వచ్చిందని మానుకొనేవారు మధ్యములు. ఎన్ని అడ్డంకులెదురైనా ప్రారంభించిన పనిని కైర్యంలో పూర్తిచేసేవారు ఉత్తములు.

సీతి : ప్రజ్ఞావంతులు ప్రారంభించిన పనిని మధ్యలో వదలరు.

అర్థాలు : ఉరువిష్ణుయాననంతరులు = గొప్ప విష్ణునికి భయపడేవారు; నిషాయమానులు = బాధింపబడువారు; ధృతి = కైర్యం

వ్యాఖ్యానం : విష్ణుం కలుగుతుందనే భయంతో, ఏ కార్యాన్ని ప్రారంభించనివారు అధములు. కార్యాన్ని ప్రారంభించి, అటుంకాలకు భయపడి, మధ్యలో ఆపివేసేవారు మధ్యములు. ఎన్ని అడ్డంకులెదురైనా లెక్కచేయకుండ ప్రారంభించిన కార్యాన్ని వదలిపెట్టనివారు ఉత్తములు. అది వారి ప్రజ్ఞకు నిరర్థనం.

Meaning: People who are not strong-willed are afraid to start any venture as they fear failure. People of average intelligence start to work on something and give up half-way complaining that there are too many hurdles on the way. The best among people are those who fight their way to the finish whatever they aim to achieve, no matter how many difficulties they have to face.

Moral: Worthy people, who are courageous never give up half-way and overcome all hurdles with determination till they achieve success in their goals.

48. కందుకమువోలె సుజనుడు
గ్రిందంబడి, మగుడమీదికిస్నేగయు, జామీ
మందుడు మృత్యుండమువలె
గ్రిందంబడి, రుడగియుండు గృహణత్వమునన్.
- భర్తుహరి

భావం : సమర్పుదైనవాడు క్రిందపడ్డా, బంతివలె, ఎగిరిపైకి లేస్తాడు. అసమర్పుదైనవాడు (క్రింద పడితే, మట్టిముద్దలాగా అక్కడే పడివుంటాడు).

సీతి : సమర్పుదు క్రిందబడ్డ పైకి లేస్తాడు.

Meaning: A worthy man bounces back after a fall, like a ball does after it strikes the ground. In other words a man of worth will always rise again even if his fortunes hit rock bottom. An unworthy man on the other hand remains like a lump of earth on the ground with no attempt to rise, as failure weighs him down.

Moral: A smart, intelligent man will not allow failure to discourage him. With renewed attempts he will rise again to the heights of success.

49. మాటలాడగల్లు మర్యాద లెరిగిన,
పిన్న పెద్దతనము లెన్నవలడు
పిన్న చేతిదివ్య పెద్దగా వెలుగదా?
విశ్వదాభిరామ విసురవేమ!

ఫాషం : మాటలాడడంలో మర్యాద లెరిగిన వాని విషయంలో, వయస్సులో చిన్నవాడా, పెద్దవాడా అనే భేదం చూపించకూడదు. ఒక దీపం చిన్నవాని చేతిలో వున్న పెద్దగా వెలుగుతుంది కదా.

సీతి : ధర్మం పిన్నవాడు చెప్పినా గౌరవించాలి.

వ్యాఖ్యానం : ఇక్కడ పిట్ట కొంచెమైనా, కూత ఘనం అన్న విషయాన్ని గూర్చి చెప్పబడింది. పూవు పుట్టగానే పరిమళిస్తుంది. కొందరు అతి చిన్న వయస్సులోనే అద్వితీయమైన ప్రజ్ఞను ప్రదర్శిస్తారు. చిన్న పెద్ద అని వయస్సును చూడకుండ ఘనం వారి గొప్పతనాన్ని గుర్తించాలి.

Meaning: If a person speaks wisely, it matters little whether he is young or old. A lamp shines just as brightly even if it is held in a child's hand.

Moral: Good and wise words must be heeded to, even if they are spoken by some one young in years.

5. విద్వత్ పద్ధతి

50. పలు సందియుముల దొలచును
వెలయించు, నగోచరార్థవిజ్ఞానము, లో
కుల క్షీ, శాస్త్ర, మయ్యది
యులవడ దేవ్యనికి, వాడ యంధుడు జగతిన్.
- చిన్నయహారి నీతిచంద్రిక

భావం : శాస్త్రం మానవునికి కన్న వంటిది. అది అనేక సందేహాల్చి తీర్చి, అగోచరమైన విజ్ఞానాన్ని అందిస్తుంది. అట్టి శాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేయివాడు, గుడ్డివానితో సమానం.

నీతి : శాస్త్ర జ్ఞానం లేనివాడు దేన్నీ తెలుసుకోలేదు.

అర్థాలు : అట్టి = కన్న; అగోచరం = కనపడనిది.

వ్యాఖ్యానం : మానవుని సందేహాలు తీర్చి అర్థంకాని విషయాలను వివరించి, విజ్ఞానాన్ని అందించేది శాస్త్రం. అది లోకులకు కన్న వంటిది. ఆ కన్న లేనివాడు గుడ్డివానితో సమానం. అతడు ప్రపంచంలో జరుగుతున్న ఏ విషయాలను చూడలేదు, తెలుసుకోలేదు.

Meaning: Principles laid down in texts for the guidance of mankind are like eyes to the human being. Knowledge that is not easily seen or understood is revealed in such texts. A person who does not master these principles is like a blind man. Organized study is a discipline that guides one on the basic principles of a stream of thought or knowledge.

Moral: One who does not master the principles that are basic to a subject, can never succeed in mastering any branch of knowledge.

52. మాటల చేత భూపతులు మన్సున చేసి, పురమ్మలిత్తు, రా
 మాటల చేత దేవతలు మన్సున చేసి, పరమ్మలిత్తు, రా
 మాటల చేత మానినులు మన్సున చేసి, సుఖంబులిత్తు, రా
 మాటలు నేర్వకున్న, అవమానము, స్వానము, మానథంగమున్.

- చాటువు

భావం : మంచి మాటల వల్లనే రాజులు అగ్రహరాలిస్తారు. దేవతలు వరాలిస్తారు. స్త్రీలు సుఖాన్నిస్తారు. మాటలు నేర్వనివాడు అవమానం పాలోతాడు. స్వానతాభావంతో బాధలు పడతాడు. కాబట్టి అందరు చక్కగా మాట్లాడడం అలవరచుకోవాలి.

నీతి : చక్కగా మాట్లాడితే అన్నీ పొందవచ్చు.

అర్థాలు : భూపతులు = రాజులు; మానినులు = స్త్రీలు; స్వానము = తక్కువైనది, నిందింపదగింది

Meaning: Men who have a pleasing manner of speech have always been honoured and rewarded by kings. Prayers have been rewarded with boons from the gods, and women have showered favours. One who does not master the art of speaking well, faces humiliation. They feel inferior and suffer with a lack of confidence. All should cultivate the art of speaking well.

Moral: A man who has mastered the art of speaking can charm his way to success.

53. విద్య నిగూఢ గుప్తమగు విత్తము రూపము పూరుషాళికిన్
 విద్య యశస్వి భోగకరి విద్య గురుండు విదేశబంధుడున్
 విద్య విశిష్టదైవతము విద్యకు సాచి ధనంబు లే దిలన్
 విద్య సృపాలపూజితము విద్య నెరుంగని వాడు మర్యాదే.

- భర్తృహరి

భాషం : విద్య అనేది నీలో ఎంతో గుప్తంగా వున్న ధనం. నీకు అందమైన రూపాన్ని, వ్యక్తిత్వాన్ని కలుగచేస్తుంది. కీర్తిని, సుఖాల్యి అందిస్తుంది. విద్య నీకు గురువు. విదేశాలలో బంధువుగా వుండి తోడ్చుడుతుంది. విద్య వైవిధ్యంలో సమానం. రాజుల చేత పూజలందుకొంటుంది. విద్యకు సాచి వచ్చే ధనం వేరొకటి లేదు. అట్టి విద్యలేనివాడు మానవుడే కాదు. కాబట్టి విద్యను అందరు అభ్యసించాలి.

నీతి : విద్య కొంగు బంగారం, ముంజేతి దీపం పంటిది. దానితో అన్ని లభిస్తాయి.

వ్యాఖ్యానం : ధనం వున్నవాడు తన పూర్వీనే గౌరవింపబడతాడు. రాజ్యాధికారం వున్నవాడు తన రాజ్యంలోనే గౌరవింపబడతాడు. విద్యావంతుడు సర్వ ప్రదేశాలలో గౌరవింపబడతాడు. విద్య గుప్తంగా వున్న ధనం. అది మానవునికి రూపం, కీర్తి, భోగాలను కలుగచేస్తుంది. గురువులాగ ఉపదేశం చేస్తుంది. విద్య, విదేశాలలో బంధువు లాగ ఉపయోగపడుతుంది. విద్య వైవిధ్యంలో సమానం. విద్య గలవానిని రాజులు పూజిస్తారు. అట్టి అపురూపమైన విద్య లేనివాడు మానవుడే కాదు.

Meaning: Education is a hidden treasure within a person. Knowledge is a blessing that gives beauty of character and strengthens individuality. It can also give fame and pleasure. It is like a guide and a philosopher. Having education is like having a trusted friend outside the mother country. Knowledge and learning are divine. Even the mightiest among kings bows his head to scholarship and honours men of learning. There can be no wealth on par with education. No one can even qualify to be human if he does not have education. Hence it is wise to engage one's best efforts to acquire the treasure of knowledge and skills through education.

Treasure = wealth

Moral: Education is a priceless treasure. It is the light that guides mankind. There is nothing that it cannot offer.

54. భూపలుగావుమర్యులకు భూరిమయాంగదతారహారముల్
 భూషితకేశపాతముదు పుప్పుసుగంధ జలాభిషేకముల్
 భూపలుగావు, పూరుషుని భూషితజేయు బవిత్రవాణి, వా
 గూళపణమే, సుభూపణము, భూపణముల్ నశియించునన్నియున్.

- భర్తృహరి

భావం : మానవులు ధరించే బంగారు భుజకీర్తులు, హోరాలు, పుష్టులు, అందమైన కొప్పు ముదులు, సుగంధ జలాలతో అభిషేకాలు, నిజమైన భూపణాలు కావు. పవిత్రమైన వాక్యాలే మంచి భూపణాలు. తక్కిన భూపణాలన్నీ సశించిపోయేవే. కాబట్టి, వాక్యాలనే భూపణాల్ని అందరు ధరించి లోకంలో మెఘును పొందాలి.

నీతి : మంచి మాటలే మనిషికి అలంకారం.

అర్థాలు : భూరిమయ = బంగారంతో చేయబడిన; అంగదము = సంది కదియము; తారహిరము = సక్కుతమాల; కేశపాశము = జడ

వ్యాఖ్యానం : మానవుడు అందంగా కనపడాలని బంగారు భుజకీర్తులు, హోరాలు ధరిస్తాడు. జాట్లును అలంకరించుకొంటాడు. సుగంధ ద్రవ్యాలతో అభిషేకం చేసుకొంటాడు. ఇవన్నీ నిజమైన అలంకారాలు కావు. పవిత్రమైన వాక్య మానవునికి నిజమైన అలంకారం. తక్కిన అలంకారాలన్నీ సశించిపోతాయి.

Meaning: Men may wear golden winged ornaments on their shoulders, or men may wear costly gem-studded necklaces. Flowers and elaborate hair-dos may be worn, or perfumes may have been used. But they are not the true ornaments nor do they impress others enough. The really valuable jewels are wise and beautiful words, while the other kind of ornaments can perish or be lost.

Moral: Gentle, wise words are truly beautiful ornaments.

55. విద్యచే, భూషితుండుయి వెలయుచున్న
దొడరిపర్చింపదగుసుమీ దుర్జనుండు
చారు మాణిక్యభూషిత శస్త్ర మస్త్ర
కంఱ గల, పస్నగము భయంకరము గాదె.

- భర్తృహరి

భావం : త్రాపసాము తలపై ప్రకాశించే మణి వుంటుంది. అయినా, ఆ పాము భయంకరంగా వుంటుంది. దానిని దూరంగా వుంచాలి. అలాగే ఎంత విద్యావంతుడైనను, సత్పువర్తన లేని వానిని దూరంగా వుంచాలి.

నీతి : సత్పువర్తనలేని విద్యావంతుడు సర్పం లాంబివాడు.

అర్థాలు : పస్నగము = పాము

వ్యాఖ్యానం : విద్యావంతుడైనవాడు సుగుణవంతుడై కూడ వుండాలి. అలా కాని వానిని లోకం గౌరవించడు. దూరంగా వుంచుతుంది. ఉదాహరణకు పాము తల మీద ప్రకాశించే మణి వుంటుంది. అయినప్పటికి, పామును చూచి అందరూ భయపడతారు. దగ్గరకు రానీయరు. కాబట్టి విద్యావంతులైన వారు సత్పువర్తన అలవర్చుకోవాలి.